

Ткачук Ірина

к.е.н., доцент

Стаднік Надія

магістр з обліку і аудиту

Луцький національний технічний університет

м. Луцьк

КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Прийняття управлінських рішень вимагає достовірної та неупередженої інформації про господарюючих об'єкт, отримати яку можна лише при наявності раціонально побудованої системи контролю на підприємстві. Контроль – це один з основних управлінських процесів, який забезпечує досягнення організацією своїх цілей. Головною вимогою до контролю є його гнучкість, оскільки він повинен ефективно поєднуватись не лише з процесом планування, а й із структурними змінами в організації та системі управління.

Про важливість контролю для ефективного управління наголошувалося вченими ще у XIX ст., зокрема зазначалось, що злі наміри навіть при особливому мистецтві і солідарності всіх службовців доводяться до мінімуму, стають майже неможливі при правильній організації рахівництва і системи контролю. Інша справа, коли рахівництво і контроль «дурно побудовані» [2].

Професором Г.Г. Кірейцевим відзначено, що більш глибокому та розширеному знанню про об'єкти сприяє контроль, який здійснюється в процесі обліку, за підтриманням в необхідному стані параметрів керованих і відображених об'єктів та забезпечення реконструкції (зовнішньої та внутрішньої) фактів господарської діяльності [3, с. 51].

Белобжецький І.А. зазначає, що як систему дійсного стану та перевірки процесу дієздатності управлінського об'єкта, як систему спостереження з метою оцінки результатів управлінських рішень, їх обґрунтованості та ефективності виконання, усунення несприятливих ситуацій при відхиленні від вимог цих рішень та повідомлення про них компетентним органам можна в загальній формі визначити сутність контролю – однієї з функцій управління [1, с. 7].

Ефективність та раціональність контролю нерозривно пов'язана з якістю побудови облікового процесу як на рівні держави, так і на конкретному підприємстві. Лише взаємоузгодженість обліку і контролю забезпечуватиме ефективне збереження та використання усіх наявних ресурсів господарюючого суб'єкта й гарантуватиме достовірність і неупередженість інформації.

В даному випадку, важко не погодитись з висловлюванням Е. Старосьцяка: контролювати можна лише те що є в наявності. Контроль не являє собою діяльності за безпосередньою організацією суспільних відносин або виробництва, не є сам по собі первинною організаційною діяльністю. Він стосується тієї діяльності, яка вже має місце незалежно від контролю. Він має на меті покращення визначеної діяльності, виправлення порушень або недопущення їх [6, с. 199].

Важливою вимогою контролю є гнучкість, оскільки ефективний контроль повинен узгоджуватися із змінами у структурі організації та системі керування,

з процесом планування.

Контроль впливає на ефективний розподіл та використання ресурсів, функціонування об'єкта управління шляхом виявлення та усунення недоліків. Так, А. Робсон вважає, що контроль передбачає обговорення дій для подальшого виправлення помилок, виявлення цих помилок у конкретних працівників, аналіз причин їх виникнення, а також успіхи працівників та закріплення даних успіхів [5, с.15].

Е. Кочерін стверджує: коректувати виробничі завдання, покращувати звітність, здійснювати своєчасно систему управління і т.д. дає змогу лише чітко відпрацьована контрольна діяльність. Щоб управління було ефективним – необхідний зворотний зв'язок, який поширюється на всі управлінські процеси у виробництві, і який є сутністю контролю та реалізується за його допомогою [4, с.4].

Існуючі суб'єкти господарювання відрізняється один від одного за певним рядом ознак та кожен з них вимагає управлінського впливу, що забезпечується досягненням конкретної мети. Можливо саме тому в науковій літературі виділяють фінансовий, господарський, економічний, фінансово-господарський контроль. Відповідно зміст та сутність контролю можуть бути ґрунтовно розкриті лише при розгляді галузевої специфіки управлінської діяльності, яку він обслуговує.

В умовах ефективного управління по відношенню до діяльності будь-якого підприємства (установи чи організації) можна виділити контроль, що здійснюється на макрорівні та мікрорівні:

1) контроль на макрорівні – на даному рівні здійснюється державний фінансовий контроль, який спрямований на забезпечення законності дій посадових осіб підприємства щодо використання бюджетних коштів та здійснюються органами державної влади.

2) контроль на мікрорівні – здійснюється безпосередньо на самому підприємстві власниками або вищестоящою організацією, завданням є дотримання платіжної дисципліни, забезпечення правильного ведення обліку.

В даному випадку контроль виступає однією з важливих функцій управління. Контроль в порівнянні з іншими елементами управління (планування, регулювання, аналіз, контроль та ін.) дає реальну оцінку стану підприємства. Водночас, впровадження внутрішнього контролю сприяє посиленню контрольних функцій обліку.

Отже, узагальнюючи все вище викладене можна стверджувати, що контроль – це важлива складова частина прийняття управлінських рішень і процесу управління, яка здійснює вагомий вплив на якість та оперативність управління. При цьому процес прийняття рішення складається з: одержання інформації; її переробки; аналізу, підготовки і прийняття рішення.

Список використаних джерел

1. Белобжецкий И.А. Ревизия и контроль в промышленности / И.А. Белобжецкий – М.: Финансы и статистика, 1987. – 294 с.
2. Гомберг Л.И. Значение контроля / Л.И. Гомберг // Счетоводство. – 1897. - № 21-22. – С. 219-222

3. Кирейцев Г.Г. Функции учета в механизме управления сельскохозяйственным производством / Г.Г. Кирейцев – К.: Изд-во УСХА, 1992. – 240 с.
4. Кочерин Е.А. Контроль в процессе управления предприятием / Е.А. Кочерин – М.: Знание, 1986. – 64 с.
5. Робсон А.П. Финансовое планирование и контроль / А.П. Робсон [под ред. М.А. Поукока и А.Х. Тейлора] – М.: ИНФРА-М, 1996. – 480 с.
6. Старосьцяк Е. Элементы науки управления / Е. Старосьцяк – М.: Прогресс, 1965. – 424 с.

Фірко Наталія
аспірантка
Львівська комерційна академія
м. Львів

БЮДЖЕТУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Стратегічною метою діяльності підприємств в умовах ринкових відносин є збільшення прибутку. Досягти зазначеної мети можна за допомогою збільшення виробництва та реалізації товарів, утриманням стабільного конкурентного положення на ринку, оновленням асортименту товарних груп, зниженням собівартості та операційних витрат. Торгівельні підприємства забезпечують зв'язок між товаровиробником та споживачем, тому від їх ефективної діяльності залежить стабільність збуту товарів та задоволення потреб споживачів. У свою чергу ефективність діяльності торговельних підприємств залежить від якості інформації, на підставі якої приймаються управлінські рішення.

Значний науковий внесок у розвиток управлінського обліку та бюджетування зробили вчені-економісти, а саме: С.Ф. Голов, М.С. Пушкар, Ф.Ф. Бутинець, Й.В. Канак, В.А. Панков, С.Я. Єлецьких, Н.М. Михайличенко, Л. Гнилицька, К. Друрі та ін. Проте в сучасних ринкових умовах питання бюджетування та заповнення Бюджетного звіту про фінансові результати операційної діяльності на підприємствах торговельної галузі залишається відкритим та потребує наукового вивчення, доповнення та удосконалення.

В результаті поєднання функцій планування та контролю виникла система бюджетування, яка оптимізує процес прийняття управлінських рішень та дає можливість оцінювати наслідки цих рішень. С.Ф. Голов трактує бюджетування як процес планування майбутніх операцій підприємства та оформлення його результатів у вигляді системи бюджетів [1, с. 340].

Вчені – економісти бюджетування розуміють як інструмент реалізації